

Z EDICE

»H L A S Y«

dosud k dostání tyto svazky:

- Sv. 8. *Z věčných pokladnic poesie německé.* (1928.) Kč 9.60.
- Sv. 9. *Aucassin a Nicolette.* Starofrancouzská povídka. S 32 dřevoryty Karla Němce. (1928.) Kč 48.—.
- Sv. 10. *Knížka o rybách.* S 2 dřevoryty Karla Mináře. (1929.) Kč 12.—.
- Sv. 11. Hartley Alexander: *Jak smrt přišla do světa.* Indiánské mysterium. S třemi kresbami A. J. Haugsetha. (1930.) Kč 11.—.
- Sv. 12. *Slovanské legendy.* (1930.) 11.—.
- Sv. 13. *Knihy Drakobijců.* S 2 kresbami Jana Konůpka. (1931.) Kč 14.—.
- Sv. 14. *Ruské apokryfy.* S dvěma dřevoryty Rudolfa Michalika. (1931.) Kč 14.—.
- Sv. 15. Otto Pick: *Básně.* (1931.) Kč 12.—.
- Sv. 16. *Srbské legendy.* S dvěma dřevoryty Rudolfa Michalika. (1932.) Kč 14.—.
- Sv. 17. Giovanni Pascoli: *Básně o Ate.* S kresbami Jana Konůpka. (1932.) Kč 14.—.

Edici „Hlasy“ vede a vydává

OTTO F. BABLER,
SVATÝ KOPEČEK Č. 73
U OLOMOUCE

LEGENDY UKRAJINSKÉ

1932

LIDOVÉ KNIHKUPECTVÍ V OLOMOUCI

Slovutnému panu

Dru JIŘÍMU POLÍVKOVI,

znalci a strážci pokladů slovanských pohádek,

jakožto nepatrnou splátku

dluhu osobního i obecného

v úctě věnuje

vydavatel

STVOŘENÍ A POSVĚCENÍ SVĚTA

Když si Bůh usmyslil, že stvoří svět, řekl nejstaršímu anděli, Satanaelovi:

„Tak co,“ praví, „Archanděle můj, pojď, stvoříme svět!“

„Pojďme, Bože,“ povídá Satanael.

Šli tedy nad moře – a moře bylo tak temné a bezedné. I pravil Bůh Satanaelovi:

„Vidíš tu propast?“

„Vidím, Bože.“

„Spust se tedy,“ poroučí Hospodin, „do té propasti až na samé dno a vynes mi hrstku písku. Ale dbej, až ji budeš brát, abys řekl: беру tě, zemi, ve jménu Páně!“

„Dobře, Bože.“

Ponořil se tedy Satanael do propasti až nad sám písek; ale řekl si:

„Nikoli – přidám, Bože, i svoje vlastní jméno: ať je to zároveň i tvoje i moje!“

Vzal tedy písek a pravil při tom:

„Beru tě, zemi, ve jménu Páně i ve mém vlastním jménu!“

Řekl jak řekl. Když však měl písek vynést, ať

sebe více zatíнал пěst, voda mu jej všechen vymyla tak, že když se vynořil z moře, toho písku jako by už ani nebylo.

„Nejsi rozumný, Satanaeli,“ praví Hospodin. „Ponoř se tam znovu, ale svého jména nepřidávej!“

Satanael se znova ponořil, ale ďábel je ďáblem - opět pravil:

„Beru tě, zemi, ve jménu Páně i ve svém vlastním jménu!“

A písek se mu znova ztratil.

Až po třetí pravil Satanael:

„Beru tě, zemi, ve jménu Páně!“

Pak vynášel písek, ale pěsti nezatíнал, nesl písek na otevřené dlani, aby mu jej voda smyla, ale nadarmo! Jak nabral plnou hrst, tak ji i vynesl k Bohu.

Vzal tedy Bůh písek, chodil mořem a rozséval. Satanael však jal se olizovati si ruku.

„Aspoň trochu,“ myslí si, „schovám pro sebe a a pak si udělám svou vlastní zemi.“

Tu Hospodin už rozsel písek.

„Tak co,“ zeptal se, „Satanaeli, už není písku?“

„Není, Bože.“

„Třeba to tedy nyní požehnati,“ pravil Hospodin

a požehnal zemi na všech čtyřech stranách; když ji pak požehnal, země začala růsti.

Roste země, a roste i písek, který Sananael skryl v ústech, roste tak, že by málem byl Satanaelovi ústa roztrhl. I pravil Bůh:

„Plivej, Satanaeli!“

Satanael začal plivat a chrchlat; kam plivl, tam vyrostly hory, kam se vychrchlal, tam povstaly skály. Od té doby země u nás není rovná. Říkají také, že by ty hory a skály byly Bůh ví jak dlouho rostly, kdyby je nebyli Petr a Pavel zakleli, aby už nerostly. Pak pravil Hospodin Satanaelovi:

„Teď, Satanaeli, už jenom posvětim zemi: ale ať ona zatím roste, a my si odpočineme!“

„Dobře, Bože,“ odpověděl Satanael.

I ulehli k odpočinku. Hospodin spí, ale Satanael zamýšlí Boha utopiti, aby si přivlastnil zemi. Popadne ho tedy a běží s ním k moři. Běží nejdříve na jih, ale moře tam není; dá se k severu – ani tam není vidět moře. Běhá na všechny čtyři strany světa – nikde není moře, a země se tak rozrostla, že svým koncem dosáhla samého nebe – pro moře tam už místa nezbylo. Vidí Satanael, že tam ničeho nedosáhne, nese Boha na ono první místo a ulehne tam k němu.

Když takto chvilku leželi, budí Boha:
„Vstávej, Bože, abys zemi posvětil!“
Ale Bůh mu odpovídá:
„Nespěchej, Satanaeli! Moje země už je svěcena
– posvětil jsem ji dnes v noci na všech čtyřech
stranách!“

JAK BŮH VYSÁZEL RÁJ

Když Pán Bůh sázel Ráj, dal Antikristovi seménka, aby mu je podával. Ale Antikrist si jedno seménko schoval, a když se Pán Bůh na chvíli odvrátil, sám to seménko zasadil. Tu se Pán Bůh k němu obrátil a řekl mu:

„Od nynějška prokleti budete ty i tvůj strom!“

A právě s tohoto stromu zapověděl pak Pán Bůh našim prarodičům jísti jablka.

PROČ VČELA UMÍRÁ, KDYŽ NĚKOHODODNE?

Když Pán Bůh stvořil včelu, zeptal se jí, čeho by si přála.

„Dej mi, Bože,“ odpověděla, „aby každý, koho bodnu, zemřel!“

„Ne,“ odpověděl Bůh, „ale ať je tomu tak, že sama zemřeš, jakmile někoho bodneš!“

ADAM A EVA

Pán Bůh slepil Adama a Evu z hlíny a řekl jim:

„Chodte si rájem, ale jenom nezhřešte!“

Oni oba byli nazí a celé tělo měli zakryto rohovými šupinami, jako jsou naše nehty. Ale Eva přišla k Adamovi a pokoušela ho, neboť žena umí muže silně pokoušet. Adam se rozohnil, šel s ní ulehnout a tak zhřešil. (Pán Bůh mu nezakázal jísti jablko – to se jenom dětem tak říká; Pán Bůh jim zakázal docela jiný hřích.) Když tedy Adam zhřešil, schoval se za strom, neboť se styděl, ale Pán Bůh mu řekl:

„Poď sem, poď a nestyď se! Vidíš, žes zhřešil!“

A s Adama slezly ony rohové šupiny; na památku mu z nich zůstaly jenom nehty. Adam vytrhl lopuch a zakryl jím hříšné tělo. I pravil mu Pán Bůh:

„Tu máš, Adame, rýč a motyku, jdi si vydělat skývu chleba!“

Evu však Pán Bůh vzal, vyhnal ji z ráje, a povstal z ní strom – jíva. Však vidíte, jaká je silná. Lámej ji jak chceš, nezlomíš, neboť je živá.

Šel Adam pracovat – pracuje, ale pořád není ni-

čeho ani před ním ani za ním. Až v poledne mu Anděl strážce přinesl oběd. I otázal se ho Adam:

„Jak to, že pracuji a pracuji – a pořád není ničeho ani za mnou ani přede mnou?“

Praví mu Anděl:

„Když začínáš pracovati, řekni: Hospodine, pomoz mi!“

Když Adam po druhé začínal pracovati, řekl: „Hospodine, pomoz mi!“ a od té doby mu práce tak šla od ruky, že ani nebylo možno spočítat všechno, co přerýl.

Ale bylo mu velmi smutno. Přišel k němu Pán:

„Smutno ti, Adame? Stýská se ti po ženě? Vidíš, řekl jsem ti, abys nehřešil!“

Adam ulehl ke spánku, Pán Bůh přišel, vyňal mu žebro, a z toho žebra se mu udělala žena. On se probudil – a už má ženu. Muži jsou tedy z hlíny – a ženy z jejich žebra.

Tak žili, pracovali, aby se uživili, a měli sedm synů a osm dcer. Není tudíž hříchem, žije-li bratr se sestrou, neboť když to nebylo hříchem na začátku světa, není to ani nyní. Jedna dcera však neměla druha a žila jen tak mezi bratry. Měla děti, a od ní pocházejí na celém světě ony dívky, které nenaleznou muže a zůstávají svobodny.

SMRT ADAMOVA

Žil Adam. Bůh mu požehnal na dětech. Byla to pro něho taková útěcha a radost, že by nejraději byl věčně zůstal na světě. A také zdraví mu sloužilo. I pravil Adam Pánu Bohu:

„Bože, já nezemru, neboť jsem silný člověk!“

„Silný jsi, silný,“ odvětil Pán Bůh, „ale přece musíš zemřít. Rozbolí tě hlava, ruce se ti začnou trást, nohy ti budou klesat — a zemřeš!“

Adam, dokud byl mladý, nevěřil, ale přišla doba, kdy musil uvěřiti: rozbolela ho hlava, celý se trásl — inu jako stařec. Vidí Adam, že je blízek smrti a praví svému synovi:

„Synu, synu, zajdi do ráje a přines mi zlaté jablíčko, neboť se už blíží má poslední hodina!“

Syn zašel do ráje: ale místo jablíčka přinesl ten prut, kterým Bůh Adama vyhnal z ráje. Adam nařídil, aby mu z něho udělali tři obruče a položili mu je na hlavu. Ale jak by to pomohlo od smrti? Hlava ho sice přestala bolet, ale zemřít musil stejně. A když tak s těmi obručemi zemřel, pochovali ho s nimi; a z těch obručí pak vyrostly tři stromy: cypřiš, cedr a strom třikrát požehnaný.

O stromu třikrát požehnaném říkají, že Matka Božíkdysi šla se Spasitelem, klopýtla o tento strom a v leknutí zvolala:

„Ó strome třikrát požehnaný, na tobě bude Syn můj ukřižován!“

„Je to pravda, Matko,“ odpověděl Syn.

A skutečně, ať potom brali křížů kolik chtěli, na žádný ho nemohli přibít, dokud nevzali strom třikrát požehnaný, který už tehdy, když ještě rostl, měl podobu kříže.

PROČ LIDÉ NEVĚDÍ, KDY ZEMROU

Každému člověku jest předem souzeno, jakou smrtí má zemřít. Je-li někomu souzeno, aby se utopil, ať sedí celý život na peci, přece přijde chvíle, kdy se utopí.

Kdysi dávno lidé předem věděli, kdy který zemře. A takový člověk se pak o nic nestaral.

Šel jednou Pán Bůh podle lesa, a tam byla chata. Z chaty vyšel muž, zapálil les a do toho ohně postavil hrnec s vodou, aby se mu ohřála.

„Co to děláš?“ otázal se Pán Bůh.

„Vodu si hřeju.“

„Což si nemůžeš nasekat dříví? Musíš zapálit celý les?“

„Inu, mně je všechno jedno, vždyť beztoho zítra musím zemřít,“ povídá muž.

„Aj, když je tomu tak, tedy nezemřeš,“ povídá Pán Bůh, „a nebudeš předem znáti hodiny své smrti!“

Po nějaké době šel Pán Bůh opět onou cestou a spatřil onoho muže, jak zoral to místo, kde stál les, a sel žaludy.

„Co to, člověče, děláš?“

„Seju žaludy.“

„A nač?“

„Bude z nich les.“

„Vždyť už jsi starý a nedočkáš se toho.“

„Kdo ví? Ale nedočkám-li se toho já, dočkají se moje děti a vnoučata!“

„Tak vidíš,“ pravil Pán Bůh, „jak je dobře, že nevíš předem hodiny své smrti!“

ODKUD SE VZALY HOUSLE

Šalomoun, jakožto nejmoudřejší muž, dokazoval matce, že žena, na příklad manželka, není stálá a věrná. Ona zase říkala, že to není pravda, že bývají věrné a věrnější ani býti nemohou. Začal jí to dokazovat všelijakými způsoby, ale ona pořád říkala, že to není pravda. Tu to nějakou lstí zařídil tak, že s ní ulehl spáti a leccos tam s ní vykonal. Když už bylo po všem, řekl:

„Matko, matko, já jsem to, tvůj syn – tak už jsem ti to dokázal, že? A co chceš nyní činit?“

Uviděla, že na ni vyzrál, a začala ho proklínati:

„Kéž bys, synku, promluvil teprve tehdy, až toto lůžko promluví!“

Tak od sebe odešli. Tu on oněměl, jak ho proklela. Nemohl mluvit, ale dal se do práce: vzal lůžko, rozsekal je a jal se z toho dělati housle. Když je udělal, naladil na ně struny, jak se patří, a začal hráti. Začal zvolna hráti a zvolna zpívati a mluvit. Tak se mu tedy jazyk rozvázal.

KRÁL ŠALOMOUN A JEHO ŽENA

Byl věřící a přemoudrý král Šalomoun, a ten se oženil s dcerou nevěřícího krále. Žena ho neměla ráda a nechtěla ho poslouchat. Král Šalomoun chodíval do kostela, ale jeho žena tam nikdy jít nechtěla.

Jednou však jí Šalomoun domlouval, aby s ním do kostela šla, a ona mu řekla:

„Půjdu tedy do kostela, ale když se budu křížovat, nebudu se modlit, a když se budu modlit, nebudu se křížovat.“

Šli do kostela, ale žena se ani nekřížovala ani nemodlila. Když přišli domů, pravila žena Šalomounovi:

„Pojďme teď do našeho kostela.“

„Dobrá,“ povídá Šalomoun, „ale já tam budu stát, jako jsi ty stála v našem kostele, a nebudu se klanět.“

Ale žena byla lstivá: už předem tam dala udělat dveře tak, že se spouštěly shora dolů. Přišli do nevěreckého kostela, královna vešla napřed, a Šalomoun sotva vstoupil na práh — už ho dveře do zátylí: bác!

„Inu,“ myslí si král, „přelstila mě, ďáblova víra! Ale já ti taky najdu konec!“ a šel domů.

Jednou se jeho žena domluvila s kterýmsi nevěreckým princem, že uteče Šalomounovi, a dohodli se tak: žena se bude tvářit, že je mrtvá, a když ji pochovají, princ ji vykope, a utekou spolu. Tak to také udělali. Královnu vzali, položili ji na stůl a zavolali Šalomouna. Šalomoun přišel, obhlédl ženu dokola a myslel si:

„Ne, ďáblova víro, neoklameš mě po druhé! Tys neumřela.“

Vzal rozžhavený železný hák, a jak držela ruce složeny, tak jí je propálil skrz na skrz. Ale ona ani nešpetla – tak umíněná byla! Šalomoun nic neříkal. Večer pak ženu pochovali. Sotva ji pochovali, princ nevěrec přijel na hřbitov, vykopal hrob a odvezl s sebou Šalomounovu ženu. Šalomoun však druhého dne přišel k jejímu otci a řekl mu:

„Pojďme se, tatínku, podívat, je-li tvoje dcera v rakvi.“

„Boj se Boha,“ odvětil otec, „nebudu přece strašit tělo mrtvé dcery!“

Ale Šalomoun trval na svém. Šli tedy, podívali se do jámy – a jenom spráskli ruce: rakev byla prázdná. Přemýšlel Šalomoun, přemýšlel, pak si dal

udělat trakař a nasypat do něho země, vzal s sebou trojí vojsko, jedno černé, druhé bílé, třetí červené a nařídil, aby ho na trakaři zavezli k princův nevěrci a vyklopili ho v onom domě, kde princ s jeho ženou pijí čaj. Vzal s sebou ještě tři píšťaly. Přivezli ho k princův a vyklopili ho v onom domě. Princ a Šalomounova žena se zasmáli a pravili:

„Co tu chceš?“

„Přijel jsem,“ povídá, „abych se na vás podíval.“

„Napij se tedy s námi aspoň trochu čaje.“

„Nechci vstátí se své země,“ povídá, „podejte to sem.“

„Je to hlupák,“ pravila však žena. „Beztoho jsem si s ním jenom život zkracovala. Ale teď je v našich rukách.“

Podala Šalomounovi čaje. Princ však vyšel a nařídil, aby postavili šibenici pro Šalomouna. Vypili čaj, a princ řekl:

„Pojď s námi, Šalomoune, na pavlač.“

„Ne,“ povídá, „se své země se nehnu, leda byste mě vynesli.“

Princ rozkázal, aby ho vynesli na pavlač. Sedí princ s Šalomounovou ženou na stolicích a Šalomoun na trakaři. Princ ukazuje na šibenici a ptá se Šalomouna:

„Pro koho se to staví?“

„Buď pro tebe nebo pro mne – ale spíš pro tebe,“
praví Šalomoun.

Oni dva se zasmáli:

„Je v našich rukách – a ještě říká, že je šibenice
spíš pro mne než pro něho.“

Vtom už ho vezli k šibenici. Šalomoun prosí prin-
ce:

„Dovol, ať si před smrtí ještě zahraji.“

Jen co zahrál na jednu píšťalku – oho! bílé vojsko
sem běží jak může.

„Co je to?“ ptá se princ.

„To je,“ povídá, „moje smrt.“

Jen co zahrál na druhou píšťalku – červené voj-
sko sem běží jak může.

„Co je to?“ ptá se princ.

„To,“ povídá, „teče moje nevinná krev.“

Jen co zahrál na třetí píšťalku – rázem přiletělo
černé vojsko.

„A co je to?“ princ.

„To,“ povídá, „čerti přiběhli pro tvou duši. A já
tě na tvé vlastní zemi pověším!“

Sotva zavolal na své vojsko, princ už sám vylezl
na šibenici. Tu se královna vrhla Šalomounovi
k nohám:

„Odpusť mi,“ povídá „můj holoubku.“

„Ne,“ praví Šalomoun, „dávlova víro! S tebou už nechci žít!“

Hned rozkázal, aby ji za vlasy přivázali ke koňskému ocasu a pustili do širého pole.

Takový byl přemoudrý Šalomoun.

ŠALOMOUN A SMRT

Šalomoun byl tak moudrý, že nad něho nebylo. Smrt ho hledala sto roků, aby ho sfala, ale nemohla ho nikde najít, neboť měl boty obráceny tím, co bývá dopředu, dozadu, a tím, co bývá dozadu, dopředu. Když tedy šel do údolí, smrt šla po jeho stopách do hor, a když šel do hor, smrt šla po jeho stopách do údolí. Jednou však obrátil boty tak, jak mají býti, a smrt ho dostihla. Když ho smrt dostihla, pravila:

„No, hledala jsem tě sto let, a nemohla jsem tě nikde najít, nyní tě setnu.“

Ale on jí pravil:

„Počkej, paní, ať si udělám rakev – vždyť beztoho zemru.“

Smrt mu pravila:

„Udělej.“

Šalomoun udělal rakev takovou, že by z ní ani mravenec nevylezl, a pravil:

„Víš co, lehni si dovnitř ať vidím, jak se ti bude hodit, a pak ulehnu já.“

Smrt ulehla, Šalomoun popadl víko a zavřel smrt. Když ji zavřel do rakve, zakopal rakev i se smrtí

do země. Tak byla smrt v zemi sedm set roků; po sedmi stech letech ji vykopal a vrhl do vody. Pak ji vytáhl z vody a pustil ji. Tehdy ho smrt stála.

ÚTĚK DO EGYPTA

Když Herodes chtěl zavraždit Ježíše Krista, Matka Boží prchala do Egypta. Cestou spatřila sedláka, jak seje pšenici, a řekla mu:

„Jen sej, jen sej – zítra budeš žnouti!“

A šla. Druhého dne zašel sedlák na pole a žne. Přijíždějí žoldnéři a ptají se:

„Neviděl jsi nějakou Židovku s dítětem?“

On povídá:

„Viděl.“

„Je tomu už dlouho?“ ptají se.

„Ó, když jsem sel tuto pšenici.“

„Inu, to už jí nedohoníme,“ pravili, „to už je daleko!“

A vrátili se.

JAK SI JEŽÍŠEK HRÁL

Dokud Ježíš býval ještě malým chlapcem, hrával si s jinými hochy špačka: chlapci udělali ze dřeva špačka, položili jej k jamce, udeřili hůlkou, špaček vyskočil, spadl, oni jej chytali a tak se bavili.

Tu udělal Ježíšek špačka, klepl jej, špaček vyskočil, stal se z něho opravdový ptáček, odletěl do lesa a už se nevrátil.

Tak chlapci už tehdy poznali, že Ježíšek je Bůh.

PROČ CIKÁNI NEMAJÍ NIKDE STÁNÍ?

Když Židé odsoudili Ježíše Krista k smrti, nařídili cikánovi, aby udělal tři hřebíky. Ale cikán udělal čtyři a přinesl jim je. Židé se ptají:

„Nač čtyři? Chtěli jsme přece jenom tři.“

Ale cikán jenom zuby cení a povídá:

„Jen vezměte, vezměte – však se ještě někam bude hodit.“

Tu se Ježíš Kristus obrátil k cikánovi a pravil:

„Vidíš, jako tenhle hřebík nikde nenajde místa, tak ani tvůj rod nenajde místa až do konce světa!“

Proto cikáni tak bloudí od místa k místu a nikde nenalézají útulku.

O KRISTOVU UMUČENÍ

Když Židé Krista mučili, jeho to vůbec nebolelo, neboť byl Bohem. Chtěli Krista ukřižovati ne tak, jak se teď maluje ukřižování, nýbrž tak, aby i nohy byly rozpiaty. Proto nařídili kováři, aby udělal čtyři hřebíky. Ale když ho vedli k ukřižování, zaletěl tam anděl a ukradl jim jeden hřebík, pročež oni musili obě nohy přibíti jediným hřebíkem.

Když Kristus visel na kříži, byl úplně nahý. A nikdo nesměl přistoupit ke kříži. Jen svatý Jan přišel blíže, ale když spatřil Krista tak zmučeného a nahého, omdlel a padl pod křížem na zemi. Ale tam kdesi v nějaké skulině seděl pavouk. Vylezl ze skuliny, rychle vyběhl na kříž a upředl na Ježíši pavučinu – tu, kterou teď malují jako pás. To pavouk udělal proto, aby tam Syn Boží nevisel na posměch. Potom pavouk slezl a bodl svatého Jana tak, že znova přišel k sobě.

JEŽÍŠ A LOTR NA KŘÍŽI

V poušti byli loupežníci a měli dům loupežnický. Matka Boží prchala s Ježíškem a se svatým Josefem před Herodem – a přišli na noc do toho zbojnického domu. Loupežníci byli na loupeži, jen loupežníková matka byla s jeho ženou doma. Měli děťátko, ubohého mrzáčka. Panna Maria pravila:

„Vezměte nás na noc.“

„Jak bychom vás mohli vzít na noc, když je to loupežnický dům? Přijdou domů moji synové a zabijí tě i s dítětem i s mužem.“

„Jen nás tu nechte – kdybych šla dále, mohla bych se s nimi stejně setkat, a zabili by nás na cestě.“

Tak tedy zůstala Matka Boží na noc. Loupežníkovamaterna připravila koupel pro mrzáčka a začala ho koupat. Matka Boží ji prosí:

„Dovol mi, abych také svoje dítě vykoupala, neboť je velmi ušpiněné.“

Loupežníková matka si myslí: Jen ať položí svoje dítě k našemu a ať se její dítě od našeho nakazí... Matka Boží položila své dítě k onomu, které bylo

hrozným mrzáčkem – hned se mrzáček uzdravil a hrál si v koupeli s Ježíškem. V noci přišli loupežníci, rozsvítili a vyptávali se:

„Kdo to tady nocuje?“

Ženy jim radostně vyprávěly:

„Naše dítě se takhle uzdravilo: Když ona posadila svoje dítě k našemu, hned se uzdravilo, hrálo si a radovalo se s ním!“

Loupežníci pozdravili Pannu Marii a svatého Josefa a pěkně je pohostili.

Ten loupežník pak, který býval mrzáčkem, visel potom zároveň s Ježíšem Kristem na kříži. Byl mlád, o půl roku starší než Ježíš Kristus. Byli tam dva lotři na křížích, Ježíš byl mezi nimi přibit na svůj kříž, kdežto oni dva byli nad lokty přivázáni řemeny. Mladý loupežník hledí na Ježíše Krista, vidí, že je hrozně ztýraný, nikde nevidí holého těla, všude samé rány, zde černé, tam modré, od nohy až k hlavě; i praví starému loupežníkovi s druhé strany Ježíše Krista:

„Jsme-li pověšeni, zasloužili jsme si toho, ale nikdo nás neztýral – tenhle však je tak ztýrán a zmučen, a nikdo nemůže říci, že by kdy byl učinil něco zlého!“

Starý se ozval:

„Kdyby si toho nezasluhoval, nebyl by zde.“

Ale mladý mu řekl:

„Kdyby se nebyl zrodil Bůh a nebyl tu mezi námi rozpiat, slunce by nezadržovalo svůj jas a země by se tak hrozně netřásla – ale teď všechno trpí . . .“

Tu se mladý obrátil a litoval Ježíše Krista, že tak hrozně trpí, že ho tak rozpiali na kříž a hřebíky přibili. Tu z Ježíše vyšla záře, a loupežník poznal, že je to sám Bůh. I promluvil loupežník:

„Bože, milostiv buď mně hříšnému, Bože, očisť mé hříchy, neboť jsem hřešil bez rozmyslu – slituj se nade mnou!“

Ježíš Kristus promluvil k loupežníkovi:

„Ještě dnes budeš se mnou v ráji.“

Toho loupežníka očistil tedy Ježíš na těle, když se s ním koupal, i na duši, když s ním vešel do ráje.

JAK POVSTALY PERLY

Když Židé Krista mučili, Bohorodička hleděla na jeho utrpení a lila hořké slzy. Jakmile však její slza padla na zem, hned se z ní udělala perla. Tyto perly lidé sbírali a prodávali – a podnes je ještě prodávají. Slz však přece jen nebylo tak mnoho, proto je pravých perel dost málo a proto jsou taky tak drahé.

JAK POVSTALA KAMBALA

Matka Boží seděla u moře a jedla sušenou rybu. Právě snědla polovinu, když jí řekli, že její Syn byl ukřižován. Matka Boží jak držela tu rybu, tak ji upustila do moře; ryba ožila a z ní povstala kambala.

KOHOUT

Když Kristus vstal z mrtvých, kterýsi Žid jedl pečeného kohouta. Jeho žena spatřila Krista a přiběhla k svému muži, aby mu to řekla. Ale starý Žid tomu nechtěl uvěřit a řekl:

„Vstane z mrtvých teprve tehdy, až tento kohout zakokrhá!“

Jen co to řekl, hledí: kohout vstává s mísy, zamává křídly a zakokrhá třikrát: Kukuryků!

Žid poznal, že to Bůh chtěl udělati zázrak, obrátil se na víru a dal se pokřtít.

PILÁT

O Pilátovi vypravují, že ho po smrti země nepřijala. Dokud byl živ, utíkali před ním všichni lidé, a když zemřel, zakopali ho do země, ale druhého dne země vyvrhla jeho tělo na vrch. Chtěli ho spáliti, ale oheň se jeho těla nechytal. Hodili ho do vody – tělo neutonulo. Zavázali ho do pytle a zatěžkali kamením – pytel s kamením zůstal ve vodě, ale tělo vyplulo a tak zaneřádilo řeku, že všechny ryby zcepeněly. Vrhli tedy tělo do moře; a tam ono plove podnes, nehnije a netone.

JAK VYHLEDALI KRISTŮV KŘÍŽ

Svatá Helena chtěla najítí kříž, na kterém Židé ukřižovali Ježíše Krista. Zajela v ta místa, kde ten kříž byl zakopán a nařídila, aby jej vykopali. Kopali, kopali, až vykopali tři kříže: na jednom měl býti přibit Ježíš, na druhých oba lotři. Když ty kříže našli, uvažovala svatá Helena a radila se s kněžími, který z křížů by mohl býti ten, na který byl Ježíš přibit? Ale nikdo jí nemohl říci, který kříž to byl. I pravila svatá Helena:

„Přineste mi sem velmi slabého člověka.“

Hned jí šli pro velmi slabého člověka, ale než ho přinesli na ono místo, člověk zemřel.

„Položte ho sem na trávu,“ pravila svatá Helena.

Položili ho tam na trávu, a tu svatá Helena nařídila, aby na něho kladli kříže. Položili jeden – nic; položili druhý – zase nic; až když položili třetí, mrtvý vstal a šel domů živ a zdráv. Podle toho poznala svatá Helena, že je to kříž Ježíšův, a vzala jej ihned do svého kostela. Když zemřela, andělé vzali do nebes ji i tento kříž. A v den posledního soudu bude u tohoto kříže souzeno lidstvo.

JAK KRISTUS HLEDAL SPRAVEDLNOST

Když Kristus procházel světem mezi všemi národy, nikde nemohl nalézt spravedlnosti. Na samém konci světa byli dva bratři, jeden se jmenoval Josef, druhý Safát. Josefovi patřila hora, Safátovi dolina. Josef byl ženat, měl ženu a děti, ale Safát ještě nebyl ženat. Měli dvorce u sebe, na dvory kladli obilí, a uprostřed byl postaven plot.

I házel Josef Safátovi přes plot své obilí, neboť si říkal :

„Já už jsem ženat a vidím tedy, čeho mi třeba, ale Safát ještě není ženat a nevím tedy, kolik mu čeho třeba, zda mnoho či málo.“

A také Safát házel Josefovi přes plot své obilí, aby o tom nevěděl, neboť si říkal :

„Mně ještě není třeba tolik, kolik potřebuje můj ženatý bratr.“

Když tam přišel Bůh, řekl si, že prošel celý svět, ale nikde spravedlnosti nenašel, až zde mezi těmito dvěma bratry.

A jako tito bratři zachovávali spravedlnost, tak se bude konati na konci světa : v Safátově dolině a na Josefově hoře bude poslední soud.

KRISTUS A DVĚ DÍVKY

Jednou šel Kristus se svatým Petrem a ještě s druhými apoštoly vesnicí do města a neznal cesty. Po silnici nikdo nešel, a nebylo se koho zeptat. Hledí: žne tam dívka pšenici, takovou bujnou, až místy polehala, a měla už jen malý kousek.

„Kudy cesta do města“? zeptal se jí Ježíš.

„Tamtudy,“ mávla rukou a pracovala dále.

„Že bys nám to, dívko, ukázala a zavedla nás kus cesty?“ povídá Ježíš Kristus.

„Ó, nemám času, abych někoho vodila, mám své práce dost — jsou žně!“

Ale Ježíš Kristus se jí zeptal:

„Dožneš-li však ten kus?“

„Co bych nedožala?“ odvětila.

Ježíš Kristus pokynul smutně hlavou a šel dále.

Ale svatý Petr se dovtípil a zeptal se:

„Mistře, zda dožne?“

„Ne, nedožne.“

Idou dále, dívají se: žne druhá dívka, už dožíná, ještě na několik snopů před ní obilí, ale pšenice je taková ubohá, polehlá.

„Kudy cesta do města, dívko?“ ptá se Ježíš.

„Kousek vás zavedu, jistě jste z daleka,“ povídá dívka, zarazila srp do snopu a vyskočila, aby jim ukázala cestu a vedla je.

„Dožneš-li, dívko, ten kus?“

„Dá-li Bůh!“

„Proč : Dá-li Bůh, když už máš do konce jen několik snopů?“

„Aj, kdyby Bůh nechtěl, nesežala bych už ani jediné hrstky!“ odpověděla dívka.

Ježíš Kristus se zaradoval, obrátil se k svatému Petru a pravil :

„Tato dožne a bude šťastna!“

JAK HLÍNA KRADLA HLÍNU

Šel Ježíš Kristus se svatým Petrem, a uviděli, jak nějaký člověk kradl hrnce – nevím, zda u toho, který je dělal, nebo u toho, který je prodával. I řekl Petr:

„Pane, podívej se, hrnce krade!“

„Nediv se, Petře, to není veliký hřích, neboť to hlína hlínu krade.“

Totíž proto, že Bůh jako hrnčíř udělal člověka z hlíny, a z hlíny se dělají také hrnce. Jenom že člověk je vzácnější, neboť Bůh do něho vdechnul Ducha svatého a do hrnce nevdechnul: ale oba jsou přece jen hlinou.

ODKUD SE VZAL OHEŇ V KŘEMENI?

Na počátku světa nebylo ohně. Teprve když andělé zhřešili a přišli do pekla, vymysleli si jej tam, aby měli v čem pálit hříšné duše. Když pak začali Kristus se svatým Petrem chodit po světě, viděli, že je lidem bez ohně zle.

Jednou jdou, dívají se: čert si u cesty rozdělal oheň a hřeje se. Sedli si k němu, rozmlouvají . . .

Petr však měl s sebou hůlku a postavil ji do ohně. Když začala hořet, vyskočil a dal se do běhu, aby lidem přinesl trochu ohně. Ale čert taky není hloupý – pustil se za Petrem a křičel:

„Vrať mi oheň – proč jsi mi jej ukradl?“

Když už by byl Petra málem dohonil, Kristus zvolal:

„Uhoď hůlkou do kamene!“

Petr uhodil, a ač mu čert hůlku vzal, oheň v kameni zůstal. A ten kámen – to je křemen. I ukázal Kristus lidem, jak se z kamene křeše oheň, a od té doby mají lidé ohně, kolik chtějí.

PROČ DĚTI NECHODÍ HNED PO NÁROZENÍ?

Když Kristus chodil světem, přišel taky k ženě, která měla malé děťátko, a nařídil jí, aby dítě hodila za sebe. Ale ona se bála a nechtěla je hodit, aby se jí nezabilo. Tu jí Kristus pravil:

„Nechceš-li, tedy dítě nebude chodit dříve než po roce!“

Potom přišel ke krávě, která měla malé telátko. Nařídil jí, aby je hodila, ona tak učinila, a proto tele, jakmile přijde na svět, umí chodit. Tak chodil ke všem zvířatům, každé ho uposlechlo; a proto každé chodí, jakmile přijde na svět.

LAKOMÁ HOSPODYNĚ

Jednou přišel Ježíš Kristus se svými učedníky Petrem a Pavlem k velmi chudobné vdově. Uvítala je v chatě, ale neměla, čím by je pohostila. Ježíš Kristus jí řekl, aby jim podala něco k jídlu, ale vdova řekla, že nic nemá.

„Jen se dobře podívej, a co najdeš, to uvař.“

Vdova našla kdesi v koutě hrstku mouky a zařila moučnou polévku. Dala ji na stůl, ale nebylo, čím by ji pomastila, a chlebová polévka nemastná nechutná.

„Nemáš tam něco,“ zeptal se Spasitel, „čím bys nám ji omastila?“

Vdova našla v láhvi trochu oleje, ale nechtěla jej dáti, neboť říkala, že je to jen začichlý zbytek. Ale Spasitel jí odvětil, aby to tam jen nalila. Bylo toho jen několik kapek, ale když to rozmíchala, rozdělily se ty kapky na veliké množství drobných kapiček. Kolik bylo těch oček, tolik dukátů dal Spasitel vdově.

Vdova, která bývala velmi chudobnou, takto zbohatla. Její bohatá sousedka byla velmi zvědava, jak ona tak zbohatla, a velmi jí záviděla. Jednou

se potkaly, a bohatá se jí na to zeptala. Vdova jí všechno pověděla.

Nedlouho nato přišel Ježíš Kristus zase do oné vesnice. Když se to bohačka dozvěděla, hned ho pozvala k sobě. Hned uvařila moučnou polévku, to se rozumí, že z nejlepší mouky, a nalila do ní mnoho oleje – inu, jako bohačka. Myslela si, čím líp to omastí, tím líp že jí Spasitel zaplatí. Ale Spasitel poznal její lstivost a lakomství a řekl, aby spočítali očka na polévce. Jelikož však do ní nalila příliš mnoho oleje, udělalo se jen jediné veliké oko přes celou mísu. Spasitel jí proto dal jen jeden dukát.

KRISTUS, PETR A PODKOVA

Šel Kristus Pán s Petrem cestou a spatřil koňskou podkovu.

„Vezmi ji, Petře,“ řekl mu.

„Ke kterému čertu bych potřeboval podkovu?“
odvětil Petr a šel dále.

Kristus zvedl podkovu, akdyž šel kolem kovárny, prodal ji kovářovi a koupil si za ty peníze třešně. Jdou dále, vyšli z vesnice; slunce tak praží, až se Petrovi chce pít, ale nikde není ani kapky.

„Ach, jak bych pil!“ povídá Petr.

Kristus neodpověděl, jen začal pouštět po jedné třešni na zem. Petr šel za ním a sbíral. Když Kristus už byl upustil všechny třešně, pravil Petrovi:

„Vidíš, Petře, nechtěl ses jednou sehnouti pro podkovu – a proto ses musil tolikrát shýbati pro třešně!“

Petr poznal, že Bůh s ním takto zažertoval, poškrabal se jenom a šel dále, neboť nevěděl, co by měl říci.

PROČ JE KŮŇ TAK NENASYTNÝ

Když Kristus chodil světem, přišel jednou k řece. Voda byla vysoká, a tak nemohl přes ni. Už se chtěl vrátit, ale najednou vidí, že se tam pase kůň.

„Převez mě na druhý břeh,“ povídá mu Kristus.

„Nemohu, mám hlad,“ praví kůň.

Kristus se rozhněval a proklel ho :

„Budeš jísti do konce věků – a nikdy se nenajíš!“

Proto kůň teď pořád žere a žere, ale nikdy se nenasytí.

KRVESMILNÍK

Byli muž a žena a měli jednoho syna. Jednou se jim zdálo, že až syn vyroste, zabije otce, s matkou bude žít a pak zabije i matku. Když se probudili, vyprávěli si navzájem, co se jim zdálo.

„Inu,“ povídá muž, „pojď, rozpáříme mu břicho, dáme ho do soudku a pustíme do moře.“

Rozpárili mu břicho, dali ho do soudku a pustili ho do moře. Plul mořem, plul, až ho zaslechli námořníci.

„Co je to,“ řekli si, „že dítě v soudku pláče?“

Vytáhli soudek na loď, vzali z něho chlapce, zašili mu břicho a vychovávali ho. Když vyrostl, rozloučil se s námořníky a šel si sám hledat obživu. Přišel k svému otci, a ten ho nepoznal; přijal u něho službu, že bude hlídati sad, s tou úmluvou, že přijde-li tam někdo, on třikrát zavolá, a neozve-li se po třetí, že střelí. Inu, sloužil tak nějakou dobu, a tu si pán řekl:

„Půjdu se přesvědčit, zda tak jedná, jak řekl!“

Přišel tedy do sadu, onen na něho zavolá – on mlčí; onen zavolá po druhé – mlčí; zavolá po třetí – mlčí. Tu služebník střelí, pak se podívá – hos-

podář. Šel tedy za hospodyní, vzal si ji za ženu a žil s ní. Jednou v neděli si bral košili, a ona spatřila jeho jizvu.

„Co to tam máš?“

„Inu,“ povídá, „mne námořníci vylovili z moře s rozpáraným břichem.“

„To já jsem,“ zvolala, „tvoje matka.“

Tu ji také zabil; zabil ji a šel do světa. Jde, jde, přijde ke knězi, prosí, aby mu uložil pokání, aby mohl odpykati svůj hřích.

„A jaký je tvůj hřích?“

Takový a takový.

„Ne,“ povídá kněz, „nemohu.“

Popadl kněze a zabil ho. Přijde ke druhému, druhý mu řekne totéž, a on ho zabije. Přijde ke třetímu, třetí mu ukládá pokání:

„Zde máš, chlapče, zuhelnatělou větvičku jabloně, zasad ji tamhle na té hoře, přinášej tam ráno i večer vodu v ústech a zalévej ji; až se ujme, bude z ní strom a vyrostou na něm jablka, zatřes jím. Spadnou-li jablka, budou ti hříchy odpuštěny.“

Když tak činil dvacet pět let, vyrostla jablka; zatřásl stromem, všechna spadla – jenom dvě zůstala. I zašel opět k onomu knězi.

„Jen pojď,“ praví mu kněz, „zavru tě do studně.“

Posadil ho do studně, zamknul železná vrata, zasypal je hlínou a klíče zahodil do moře.

Třicet let nato lovili knězovi služebníci ryby; chytili štika, rozpárali ji a našli tam klíče. Odnесли je svému pánovi.

„Ach,“ povídá kněz, „je tu u mne kajícík.“

Šli do studně, otevřeli ji, ale on už byl mrtev, hořela však nad ním svíce. Bylo mu odpuštěno a stal se z něho světec.

BOŽÍ KOVÁŘ

Ve kteréśi vesnici žil kovář, který od nikoho za žádnou práci peněz nebral. Když někomu něco udělal, ten se ho ptával :

„Co vám od té práce přijde?“

„Nic,“ povídá kovář, „Bůh mi zaplatí.“

Všichni lidé už ho znali, a když jim něco udělal, říkali mu :

„Zaplať Pán Půh!“

A nazvali ho „Božím kovářem“.

Žil tak dost dlouho, až konečně přišla smrt, a on zemřel. Přijde do nebe, a tam se ho ptá svatý Petr:

„Co tady chceš?“

„Zemřel jsem,“ povídá, „a ukaž mi, kam mám jít.“

Vtom se kovář rozhlídne a vidí, že právě před ním na zlatém trůně sedí Bůh a kývá na něho prstem, aby k němu přišel. Přijde kovář, padne k zemi, leží; a Bůh mu praví :

„Vstaň, neboj se a přistup ke mně.“

Vstane přistoupí a Bůh se ho ptá :

„Inu, kováři, pověz mi, co chceš za to, žes po celý život za práci ničeho nebral a jenom říkal: Bůh mi

zaplatí? Řekni, jaké odměny si přeješ, a všechno ti dám, i kdyby to bylo nevím co.“

Zaradoval se kovář, když to slyšel, a začal přemýšlet, čeho si měl žádat? Jaké odměny? Přemýšlí a přemýšlí – a nakonec povídá:

„Ničeho, Pane, od tebe nechci, než abych si směl jediný den posedět na Tvém svatém trůně.“

„Dobře,“ praví Bůh, „sedni si – ale musíš tu vydržet! Nevydržíš-li, bude ti běda!“

Sestoupil Bůh s trůnu a šel si do ráje na procházku, a kovář si rychle a s radostí sedl na trůn. Sotva tam usedl, už se celý svět před ním rozprostíral jako na dlani, všechno, jako by to měl před samým nosem. Najednou viděl všechno, co se děje na celém světě: ve vzduchu, na zemi, v moři, v zemi a všude, viděl všude každého člověka, každé nejmenší stvoření. Začal se rozhlížet a vidí: tam jeden druhého zabil, jeden druhého okradl, oklamal, zradil; vidí všechno, co se kde na světě děje. Už by tam nebyl vydržel a byl by vykřikl, když spatřil, jak rodný syn nožem zabil otce, ale Bůh mu řekl:

„Nesmíš ani dechu z úst vypustit, sed' tiše a dívej se!“

On se dívá, jak k ubohé vdově přichází starý že-

brák a prosí o almužnu; ona bere poslední suchou kůrku, kterou i před hladovými dětmi schovala, a dá mu ji. Pak jde do práce, žebrák se vrátí, zapálí jí chalupu, a v chalupě jí uhoří všechny děti a všecken majetek. Tu kovář už na trůně nevydržel: vykřikl žalem a spadl s trůnu na stříbrnou podlahu. Bůh ho zvedl a povídá mu:

„Vidíš, člověče, jak jsem já trpěliv, že musím věčně sedět na tomto trůně a dívat se a vidět všechno, ještě horší věci, než jaké jsi ty viděl. Když tedy víš, jak jsem trpěliv, věz také, že velmi trpím. Každá spravedlivá duše trpí. A ty teď jdi zpět na zem a buď zase tak správným člověkem, jak jsi býval.“

Vrátil se tedy kovář na náš svět a podnes kdesi pracuje za pouhé: Zaplať Pán Bůh.

O KRÁLI ALEKSANDRU, KTERÝ VYMAZAL SVATÉ SLOVO Z CÍRKEVNÍCH KNIH

Jednou přišel král Aleksandr do kostela a uslyšel, jak kněží zpívali, že vyšší bude ponížen a nižší povýšen. Král Aleksandr však pravil:

„Není možné, aby byl někdo vyšším, než jsem já, a já abych se stal nižším!“

Kněží pravili, že je to tak psáno v knihách. Král Aleksandr přistoupil a vymazal to z knih, ale přiletěl anděl a napsal to zlatými literami, že tomu tak má býti. Po službě Boží šli domů.

Pak se král chtěl jít vykoupat, nařídil sluhům, aby zapřáhli koně, a jel do lázní. Když tam přijeli, svlekl si šaty, položil je na břeh; a když se král Aleksandr koupal, přišel anděl, oblekl se do jeho šatů a sedl na vůz. Kočí se ohlédl a myslel, že to král Aleksandr sedí na voze, a jeli tedy do paláce. Anděl tam sedl místo krále Aleksandra na trůn.

Král Aleksandr vyšel z koupele – a šatů nikde. Poprosil tedy jakousi ženu, chudou vdovu, o košili. Žena mu košili dala, a on šel do města a do paláce. Ale tam ho nepustili, nýbrž se ho ptali:

„Co jsi zač?“

„Jsem král Aleksandr.“

„Náš král Aleksandr sedí na trůně!“

Popadli ho a vyhnali. Potloukal se potom vesnicemi a celé tři roky takto strádal proto, že vymazal z církevních knih slovo Boží. Konečně se vrátil do svého paláce a řekl, že tam býval králem Aleksandrem.

„Počkejte tedy zde, a my se jdeme zeptat.“

Vešli do paláce a hlásili, že je tam někdo, kdo o sobě říká, že býval králem Aleksandrem.

„Je-li tam, umyjte ho, oblecte ho do jemných rouch, dejte mu zlatý prsten a přiveďte ho sem.“

Oni ho přivedli, a anděl, který si byl vzal jeho šaty, nařídil, aby mu ho postavili po levém boku, dal přivést jeho ženu a řekl jí:

„Poznávej svého muže!“

Ale ona hledí a nemůže poznati. Anděl praví:

„Bůh ho potrestal proto, že vymazal slovo Boží z knih církevních, a zase se nad ním slitoval.“

A jemu pak praví:

„Pomni, abys už nezhřešil!“

A odešel. On pak zůstal zase králem Aleksandrem, jak jím býval.

OBSAH, PRAMENY A POZNÁMKY

Stvoření a posvěcení světa. – Michail Dragomanov, „Malorusskija narodnyja predanija i razskazy“, Kijev 1876, strana 89-91, č. 1. (Totožné s legendou „Zemlja“ ve sbírce „Kazki ta opovidannja z Podillja“, Kijev 1928, str. 164-165.) – K motivu písku vynesného „ve jménu Páně“ srv. rovněž maloruské legendy „Bůh a čert“ a „Stvoření světa“ v Erbenových „Vybraných bájích a pověstech národních“, dále v Hnatjukově sbírce „Haličko-ruski narodni legendy“, I, str. 18, č. 10. O písku rostoucím v ústech srv. začátek legendy „O stvoření světa“ v „Slovanských legendách“ (Samotišky 1930, strana 6-9) a začátek „Sporu Satana s Bohem“ v „Ruských apokryfech“ (Svatý Kopeček 1931, str. 7). K legendám o dualistickém tvoření světa srv. M. Dragomanova „Zaběležki vrchu slavjanskite religiozno-etičeski legendi, II, Dualističeskoto mirotvorenje“ („Sbornik za narodni umotvoreni-ja . . .“, VIII, 257-314, X, 3-68). Viz také: Jan Grzegorzewski „Na Spiszu, studia i teksty folklorystyczne“, Lwów 1919, str. 65; pak: Ignacya Piatkowska „Obyczaje ludu ziemi sieradzkiej“ v časopise „Lud“, IV, Lwów 1898, str. 414 a d., a Józef Schnaider „Z kraju Huculów“ v témže časopise, IV, 1900, stran 265, pak téhož autora „Lud peczeniżyński“ v témže časopise, XIII, str. 202. Pak srv.: Eühen Onatsky „Residui cosmogonie antiche nel folklore ucraino“ („Rivista di letterature slave“, VII, 1932, str. 436-460).

Jak Bůh vysázel ráj. – Volodimir Hnatjuk, „Haličko-ruski narodni legendy“ („Etnografičnyj zbirnik“, XII, XIII), I, str. 19, č. 11.

Proč včela umírá, když někoho bodne? – Hnatjuk, I, str. 29, č. 30. Srv. také: Dragomanov, str. 12, č. 33.

Adam a Eva. – Hnatjuk, I, str. 19-20, č. 12. – K motivu rohových šupin srv. Hnatjuk, I, č. 15.

Smrt Adamova. – Dragomanov, str. 93-94, č. 4. – Začátek také ve sbírce „Kazki ta opovidannja z Podillja“, Kijev 1928, str. 167 („Smrt“).

Proč lidé nevědí, kdy zemrou. – Hnatjuk I, str. 75, č. 83. – Srv. Dragomanov, str. 125, č. 25, a Hnatjuk II, č. 411. Pak legendu téhož názvu v mých „Srbských legendách“ (Sv. Kopeček 1932, str. 43) a poznámky

tamtéž na str. 49. Viz také Josef Křemen „Proč lidé nesmějí vědět, kdy umrou“ („Kalendář Družstva Vlast Sv. Vojtěch“, roč. XXXII, Praha 1933, str. 120).

Odkud se vzaly housle. – Hnatjuk I, str. 46, č. 50. – Němý Šalomoun jakožto tvůrce prvních houslí – srv. také Hnatjuk II, str. 230, č. 402. Šalomoun matčiným souložníkem – srv. mé „Ruské apokryfy“, str. 14-15, pak pozn. tamtéž na str. 53, dále mé „Srbské legendy“, str. 14-17, a pozn. tamtéž na str. 47.

Král Šalomoun a jeho žena. – Dragomanov, str. 103-105, č. 13.

Šalomoun a smrt. – Hnatjuk II, strana 231-232, č. 406. – K motivu bot opačně obutých srv. motiv opačně přibitých koňských podkov: Ante Šimčik „Konji naopako potkovani“ v časopise „Napredak“, VI, Sarajevo 1931, strana 23-24, a téhož autora rozšířený a doplněný článek v časopise „Hrvatska Revija“, Zagreb 1932, str. 205-207.

Útěk do Egypta. – Hnatjuk I, str. 66, č. 66. – Srv. lužicko-srbskou píseň „Útěk Panny Marie“ v mé sbírce „Marie po poli kráčela“, Olomouc (1927), str. 27. Tamodtud opakuji poukaz na báseň Sigismunda Boušky „Na útěku“ ze sbírky „Legendy“, 1904, a podotýkám, že melodii lužicko-srbské písně otiskl Bjarnat Krawc-Schneider ve svém článku „Nešto o himnološkoj literaturi Lužičkih Srba“ v časopise „Sveta Cecilija“, XXVI, Zagreb 1932, str. 128. Srv. dále katalánskou píseň „El rey Herodes“ (Ferdinand Wolf „Proben portugiesischer und katalanischer Volksromanzen“ ve sborníku „Sitzungsberichte der philosophisch-historischen Klasse der Akademie der Wissenschaften in Wien“, XX, 1856, str. 150).

Jak si Ježíšek hrál. – Hnatjuk I, str. 67, č. 69.

Proč cikáni nemají nikde stání. – Hnatjuk I, stran 115, č. 131. – Srv. dalmatskou lidovou legendu v záznamu Fr. Ivaniševiče, „Zbornik za narodni život i običaje južnih Slavena“, X, Zagreb 1905, str. 227. Také Řekové věří, že hřebíky pro Kristovo ukřižování zhotovili Egypťané či cikáni (srv. Athanassios Buturas „Neugriechische Spottnamen und Schimpfwörter“ v „Zeitschrift des Vereins für Volkskunde“, XXIV, Berlin 1914, str. 165).

O Kristovu umučení. – Hnatjuk I, str. 115, č. 132.

Ježíš a lotr na kříži. – Hnatjuk I, str. 64-65, č. 64. – O léčivosti vody, v níž byl vykoupán Ježíšek srv. druhou část bulharské legendy „Útěk

- Matky Boží“ v mých „Slovanských legendách“, str. 19, pak „Vita Beatae Virginis Mariae et Salvatoris rhythmica“ („Bibliothek des litterarischen Vereins in Stuttgart“, CLXXX, Tübingen 1888, str. 80, verš 2234 a d.), pak „Rozmyšľanie o živocie Pana Jezusa“, wyd. Aleksander Brückner, Kraków 1907, str. 73, a konečně X. R. Oczykowski „Wiadomości o stopie Najswietszej Maryi P.“ v „Ksiega pamiątkowa Maryańska“, Lwów-Warszawa 1905, I, str. 87.
- Jak povstaly perly.* – Hnatjuk I, str. 116, č. 133.
- Jak povstala kambala.* – Dragomanov, str. 386.
- Kohout.* – Hnatjuk I, str. 118, č. 137. – O ožvlém kohoutu srov. také srbskou versi „Jak Kristus vstal z mrtvých“ v mých „Srbských legendách“, str. 26.
- Pilát.* – Hnatjuk I, str. 124, č. 144.
- Jak vyhledali Kristův kříž.* – Hnatjuk I, str. 139-140, č. 157.
- Jak Kristus hledal spravedlnost.* – Hnatjuk I, str. 113-114, č. 129.
- Kristus a dvě dívky.* – Hnatjuk I, str. 89-90, č. 107.
- Jak hlína kradla hlínu.* – Hnatjuk I, str. 95, č. 113. – K parabole člověk – hliněná nádoba srv. můj soupis v časopise „Archa“, XIX, Olomouc 1931, str. 317-319, a XX, 1932, str. 136-137.
- Odkud se vzal oheň v křemeni?* – Hnatjuk I, str. 73, č. 79.
- Proč děti nechodí hned po narození?* – Hnatjuk I, str. 73, č. 80. Srov. srbskou versi „Svatý Sáva proklel člověka“ v mých „Srbských legendách“, str. 28, a poznámku tamtéž na str. 48.
- Lakomá hospodyně.* – Hnatjuk I, str. 93-94, č. 110.
- Kristus, Petr a podkova.* – Hnatjuk I, str. 82, č. 98. – Srv. Dragomanov, str. 124, č. 22, a především Goethe „Legende vom Hufeisen“, a paralely, které uvádí Oskar Dähnhardt „Natursagen“, II, str. 282, a R. Gragger „Ungarisches zu Goethes Legende vom Hufeisen“ (v časopise „Ungarische Rundschau“ 1915, str. 938-942).
- Proč je kůň tak nenasytný.* – Hnatjuk I, str. 75-76, č. 84. – Srv. Franz Strunz „Unsere Liebe Frau in Österreich“, Zürich-Leipzig-Wien 1921, str. 119-120. V tam podané jihoslovanské proklíná Matka Boží koně proto, že okusoval seno pod Ježíškem v jesličkách. Viz také: Dragomanov, str. 109, č. 16. K legendě o stvoření koně z dábla připojil Dragomanov (str. 93) poznámku: „Jak vidět, nejsou naši lidé příliš přichylni ke koni. V jejich vypravování kůň povstal z čerta; na ko-

ních jezdí čerti, koně proklíná i Matka Boží.“ – Také v severské legendě „Jomfru Maria og dyri“ nechce kůň (ani vlk) nésti Matku Boží; medvěd ji nese, proto smí přespát zimu. (Rikard Berge „Norske Folkeeventyr . . .“, Kristiania 1914, str. 38.) Srv. také Antti Aarne „Ursprungssagen“ (FF Communications, 8, 11, č. 59).

Krvesmilník. – Dragomanov, str. 130-131, č. 29. – Srv. „Hřích a pokání“ v „Ruských apokryfech“ a „Svatý Ignát“ v „Srbských legendách“, jakož i příslušné poznámky, k nimž dodávám: A. Chodzko „Contes des paysans et des pâtres slaves“, Paris 1864, str. 103-123 („Le brigand Méndey“); J. R. Bünker „Schwänke, Sagen und Märchen in heanzischer Mudart“, Leipzig 1907, str. 245, č. 83; Milena Preindlsberger-Mrazović „Bosnische Volksmärchen“, Innsbruck 1905, č. 1; E. Meier „Deutsche Volksmärchen aus Schwaben“, Stuttgart 1852, str. 57, kde se loupežník jmenuje Matthes, podobně jako se v ruských versích jmenuje Madej; konečně Stanislav Ciszewski „Krakowiacy“, I, Kraków 1895, č. 60, 61, 62.

Boží kovář. – Hnatjuk I, strana 83-84, č. 100. – Zde otištěná legenda o zbožném kováři vznikla bezpochyby ze středověké legendy o svatém Eligiovi, patronu kovářů, vlastně zlatníku (asi 588-659). Srov. také: Reinhold Köhler „Kleinere Schriften zur erzählenden Dichtung des Mittelalters“, Berlin 1910, str. 220-223 („L'âme en gage“).

O králi Aleksandru . . . – Hnatjuk I, str. 202-203, č. 197. – Srv. „Pověst o králi Aggeji“ v „Ruských apokryfech“, dále A. Wesselofsky „Neue Beiträge zur Geschichte der Salomonssage“ („Archiv für slavische Philologie“, VI, Berlin 1882, strana 559-568), dále Reinhold Köhler „Kleinere Schriften“, II, str. 207-212 („Der nackte König“).

HLASY

Vede a vydává Otto F. Babler
na Svatém Kopečku č. 73
u Olomouce

XVIII

LEGENDY UKRAJINSKÉ

Uspořádal u přeložil

Otto F. Babler

Dřevoryty vyzdobil

Rudolf Michalik

V listopadu l. P. 1932

vytiskly

Lidové závody tiskařské a nakladatelské,

spol. s r. o. v Olomouci

v počtu 550 výtisků, z nichž tento

má číslo

438

